

100. výročí založení českého skautingu

Název emise:

100. výročí založení českého skautingu

Den vydání: 2. května 2012

Platnost: od 2. května 2012 ve styku tuzemském i mezinárodním až do odvolání

Hodnota: 21 Kč – č. 718 (ČP)

Autor: Marko Čermák

Liniová kresba a rytina FDC:

Miloš Ondráček

Rozměr známkového obrazu: 33 x 33 mm

Druh tisku: plnobarevný ofset s liniovou kresbou; vytiskla PTC Praha

Textová forma: 35

Papír: fl-an-OF; Náklad: 350.000

Data tisku: 9. 3. 2012

FDC: OTp v barvě šedé; vytiskla PTC Praha

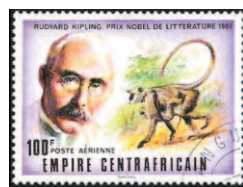
Winston Churchill, pozdější britský premiér. Ve sbírkách nám toto údobí připomíná dvojice místních známek – s portrétem Baden-Powella a s jezdcem na bicyklu.

Zanedlouho byl úspěšný plukovník povýšen na generála (nejmladšího v britské armádě; anály uvádějí, že už předtím byl nejmladším plukovníkem)

a po návratu domů byl v roce 1903 jmenován generálním inspektorem jízdy; bylo mu tehdy 46 let. Přes úspěšnou vojenskou kariéru se však Baden-Powell v roce 1910 rozhodl armádu opustit, aby se mohl věnovat vytvoření organizace pro mládež, ke které ho inspirovaly zkušenosti s mladými spolubojovníky v Mafekingu. To se mu také podařilo, možná až v nečekaném rozsahu.

Za počátek celosvětového hnutí je považován 29. červenec 1907, kdy na ostrově Brownsea v hrabství Dorset zorganizoval historicky první skautský tábor; zúčastnilo se ho 20 chlapců. Pocházeli z Londýna, z různých společenských vrstev, a při společném táboření se prokázalo, že snadno překonali rozdíly dané tehdejší silně kastovní společností a „rozuměli si a hráli si spolu jako bratři“. Už na tomto táboře vznikla pravidla úspěšně působící dodnes. Chlapce rozdělil do oddílů „vlčat“ a při tvorbě programu pro ně se inspiroval příhodami z Kiplingovy *Knihy džunglí*.

Po skončení tábora začal vydávat časopis *Scout* (česky Průzkumník), v němž popisoval zkušenosti, které na něm získal. Ty pak o rok později shrnul do knihy *Skauting pro chlapce*, která slavila úspěch v Británii i v mnoha dalších zemích. Už v následujícím roce se ke skautingu v Británii hlásilo před deset tisíc chlapců a dokonce i řada dívek, pro které Baden-Powell (mezi skauty známý jako BP) zorganizoval samostatnou dívčí organizaci. Do jejího čela se postavila jeho mladší sestra Agnes Smyth Baden-Powell; v roce 1910 v ní bylo přes šest tisíc děvčat!

Myšlenka skautingu se z Británie rychle rozšířila do dalších zemí. Mezi prvními byly České země, kde už v roce 1911 založil středoškolský pedagog Antonín František (Benjamin) Svojsík, mezi skauty zvaný ABS, první skautský oddíl. Inspirovala ho

Ne každý kluk nebo holka měli to štěstí, že by byli skauty, ale skauting u nás zná asi každý. Velkou zásluhu na tom má *Jestřáb*, vedoucí populárního druhého pražského skautského oddílu, který pod svým občanským jménem Jaroslav Foglar přitáhl ke skautingu – a nejen na papíře – generace dětí a mladých lidí. Knížky *Pod junáckou vlajkou*, *Tábor smůly*, *Boj o první místo*, *Přístav volá*, *Devadesátka pokračuje* a řada dalších, vycházely opakovaně v masových nákladech a své čtenáře si i po sedmdesáti letech nacházejí dodnes.

Foglar a jeho vrstevníci však měli za první republiky na co navazovat. Sběratelé známkových zemí dobře vědí, že skauting má kořeny v búrské válce, kdy britský plukovník Robert Baden-Powell v roce 1899 zorganizoval chlapce ve věku 12 až 15 let jako průzkumníky a

spojky při obraně města Mafeking v Jižní Africe před útoky místních jednotek. I s jejich pomocí se mu podařilo město bránit proti velké přesile více než půl roku, až do příchodu posil. O úspěšné obraně v britském tisku referoval tehdejší mladý válečný zpravodaj

k tomu návštěva Anglie. O rok později na Lipnici pořádá první skautský tábor a vydává knihu *Základy junáctví*, v níž formuluje představy své a svých spolupracovníků o tomto hnutí u nás. Rok 1912 je tedy považován za počátek skautského hnutí u nás. Na rozdíl od BP neklade takový důraz na duchovní a náboženskou stránku, ale spíše na pobyt v přírodě a na národní uvědomění a citění. ABS se zpočátku snažil skauting rozvinout na půdě Sokola, a když se to nepodařilo, byla v roce 1914 založena samostatná organizace Junák–Český skaut, která sdružovala skauty–chlapce. Ve stejném roce však byla u nás založena i dívčí organizace – pražský oddíl Sasanek. Pro dívky pak v roce 1915 v rámci společného ústředí Junáka zřízen samostatný *Odbor pro dívčí výchovu skautskou*.

Drama světové války a vznik Československa byly pro skautské hnutí u nás mohutným podnětem. Ke skautingu se hlásilo dnes už jen těžko představitelné množství mladých lidí a oddíly prošlo od roku 1912 do roku 1938 i mnoho později známých osobností. V našem oboru máme na počátek tohoto období vzpomínku v podobě známek Skautské pošty, jimiž se ve Filatelii podrobně zabýval např. J. Weissenstenin (F2-5/2010).

Čelným představitelem skautingu byl tehdy Josef Rössler–Ořovský, který byl v roce 1919 zvolen starostou nově vzniklého Svazu junáků–skautů; ABS byl zvolen jeho náčelníkem. Svaz se v roce 1922 stal zakládajícím členem Světového skautského ústředí. Vedle něj však u nás působily i jiné skautské organizace a oddíly, inspirované jinými trendy skautingu, např. hlásící se k zásadám BP či k „přírodním“ myšlenkám předchůdce skautingu spisovatele Setona a další. V literatuře je období první republiky označováno za zlatou dobu skautingu u nás a věru nemáme důvod tomu nevěřit.

Vzhledem k zaměření skautingu není divu, že Junák byl už v roce 1940 okupačními úřady zrušen, a to jako první občanské sdružení v protektorátu. Řada oddílů přešla do ilegality a odbojovou činnost svým životem zaplatilo na 700 junáků–skautů. Na toto temné období máme vzpomínku např. ve Foglarově knize *Strach nad Bobří řekou*.

Po osvobození byl Junák rychle obnoven, ale myšlenky skautského hnutí nebyly přijatelné ani pro další totalitní režim – komunisté hned v roce 1948 změnili jeho vedení a v roce 1950 jej zrušili a nahradili svými organizacemi – Pionýrem a ČSM, později SSM. I tehdy přešla řada oddílů do ilegality, nebo působila pod různými krycími „adresami“, například jako turistické oddíly. Zejména v padesátých letech byla řada skautů uvězněna a někteří byli režimem dokonce zavražděni.

Údobí uvolnění koncem šedesátých let, kdy skauting opět mohl rozvinout svou činnost, trvalo jen dva roky. Poté následovalo dalších dvacet let zákazů a perzekucí. Z let 1912 – 1989 bylo tedy jen ně-

co přes dvacet, v nichž český skauting mohl volně rozvíjet svůj program; zbylé více než půlstoletí byl v ilegalitě a otevřeně mohl působit jen v zahraničí.

To se samozřejmě změnilo v roce 1989. Už 2. prosince došlo k obnovení Junáka, který byl hned následující rok přijat do mezinárodních organizací – chlapecké i dívčí. Skauting u nás se mohl opět rozvinout, a učinil tak v řadě směrů, podobně jako za první republiky. Vedle Junáka vznikl Svaz skautů a skautek, YMCA–Skaut, Český skauting ABS a další organizace. Odhaduje se, že skauting je u nás nyní něco přes padesát tisíc, a i když jejich organizace zažily poměrně dlouhé údobí poklesu členů, v posledních letech se tento trend podařilo obrátit – uvádí se, že ročně jich nyní přibývá více než tisíc. Stojí za tím snaha přizpůsobit se tomu, jak chce nyní mladá generace trávit svůj volný čas. To by mohlo být inspirací i pro náš Svaz českých filatelistů.

Stoletá tradice našeho skautingu je vlastně skoro stejně dlouhá, jako britská nebo například ta ve Spojených státech. Tam však má skauting mnohem vyšší společenskou podporu a status, stát se na něj oprávněně dívá jako na jednu z nejlepších možností mimoškolní výchovy dětí a mládeže, a nejšíkovnějším a nejlepším skautům a skautkám se dostává pozornosti, o jaké se u nás Junákům zatím ani nezdá. A netýká se to jen oddílů působících v Británii či USA. Je málo známo, že například v Praze po dlouhou dobu působí 963. oddíl Boys Scouts of America (BSA), jehož členy jsou zejména mladí Američané žijící v České republice, ale i další studenti Mezinárodní školy v Praze (ISP), včetně několika Čechů. Když jeden z jeho členů dosáhl nejvyšší skautské hodnosti Eagle Scout (Skautský orel), medaili ho na slavnostní schůzi oddílu přišel dekovat vojenský přidělenec velvyslanectví USA v Praze (s celou delegací ve slavnostních uniformách), a současně mu předal dopis od prezidenta Spojených států (tehdy G. W. Bushe) k této příležitosti! Mottem hodnosti i medaile je *Jednou orel, vždy orel*, což je parafráze celosvětového skautského hesla *Jednou skautem, navždy skautem*.

Na známce je skautský vedoucí s dvojicí dětí, chlapcem a dívkou (protože nemají kroje, jde možná teprve o zájemce o skauting), dívající se na skautský tábor se stany na posadách, strážní věží a státní vlajkou, ležící u lesa; do obrazu jsou zakomponovány skautské symboly. Na kresbě FDC jsou skauti zapalující táborový oheň. FB

